

התהפכה על הראש וסדרי עולם השתנו צלצלה למנהל

מנהג נפסד בהחלט. במצב בלתי-נעים זה מצאה טליה דיסקין את עצמה לפתע.

★★★

הקבצן והמנהל

ה' שובותיהם של שני המורים נפלו על טליה כמהלומה. היא צלצלה מיד לאביה, שמינהר לבוא לבית-הספר, ביקש לשוחח עם המנהל.

היתה זו הפעם הראשונה בה נפגש דיסקין עם המנהל.

מנהג נפסד בהחלט. במצב בלתי-נעים זה מצאה טליה דיסקין את עצמה לפתע.

הקבצן והמנהל

ה' שובותיהם של שני המורים נפלו על טליה כמהלומה. היא צלצלה מיד לאביה, שמינהר לבוא לבית-הספר, ביקש לשוחח עם המנהל.

תלמידה פנינה נוימן — לגשת!

רחמיה של פולה

באותו יום ביקרה פולה בן-גוריון, אשתו של ראש הממשלה, בבית משרד פחת דיסקין. היא ראתה את טליה בוכה, שמעה ממנה את כל הסיפור. רחמיה האדמהיים של פולה נכמרו על הנערה. היא התקשרה טלפונית מיד עם טוכמן, הציעה את עצמה, ביקשה ממנו להסביר לה מדוע הוא מסרב לתת לטליה לגשת לבחינות. כשזוור טוכמן על הסברו, כי טליה היא תלמידה נחשלת ומשום כך הוא אינו רוצה להגישה לבחינות הבגרות, ביקשה פולה שיסכים להפגש עם טליה, להסביר את החלטתו בפניה וינסה להרגיעה.

הצעד השני הופנה לכתובת גבוהה יותר. פולה בן-גוריון צלצלה לדי"ר שרגא קלעי, המפקח על בחינות הבגרות מטעם משרד החינוך, ביקשה ממנו לקבל לראיון את רעיה דיסקין, אמה של טליה.

ואז החלו הגלגלים להתנועע במהירות הבזק. הסתבר כי מאז 1954 עוסק משרד החינוך בדיונים אם להרשות למנהלי בתי-הספר התיכוניים למנוע תלמידים נחשלים מלגשת לבחינות הבגרות. הדיונים נמשכו עד כה בעצתיהם, אולם די היה בצלצול אחד של אשת ראש הממשלה כדי להחיש את התהליך כולו.

קלעי פעל במהירות. הוא הוציא הוראה חדשה, האוסרת על מנהלי הגמנסיות למנוע מתלמידיהם לגשת לבחינות הבגרות, אם התלמידים רוצים לגשת. עוד בטרם הגיעה ההוראה למנהל הגמנסיה רחביה הוא הספיק לקרוא עליה בעתונים.

מרכז הסערה: תלמידה טליה דיסקין
אמא הלכה למשרד החינוך

פולה בן-גוריון פעלה בתום לב, כאורחה פשוטה שנודעוזה ממצב מורו. אולם היא שכחה כי מעמדה של אשת ראש הממשלה מונע ממנה את האפשרות להיות אורחה פשוטה. על כל פנים התערבותה קבעה את אשר לא יכלו להחליט תריסר פקידים מוסמכים במשך שלוש שנים.

בתשובתו בכנסת הודה ארן כי ההוראה הוצאה אמנם במהירות בלתי רגילה. הסיבה: "הזמן הקצר שנשאר עד להתחלת הבחינות לא איפשר לי לצערי, להיועץ עם מנהלי בתי-הספר התיכוניים."

המורים נגד התלמידים בעד

טליה לא היתה היחידה שנהנתה מהשינוי הפתאומי במדיניות משרד החינוך. שני תלמידים אחרים באותה גמנסיה, ישראל אקסלרוד ופנינה נוימן, שגם להם לא הותר בתחילה לגשת לבחינות, נקראו לפתע אל משרד בית-הספר, התבשרו כי ההוראה שהוצאה נגדם בוטלה.

ההודעה היתה פתאומית. ישראל אקסלרוד, למשל, בנו של חבר מועצת עיריית ירושלים מטעם תנועת החירות אברהם אקסלרוד, נמצא באותה שעה מחוץ לעיר. הוא נאלץ לוותר על הבחינה בספרות עברית, משום שלא הספיק להגיע בזמן לבית-הספר.

טוכמן, מצידו, לא נרגע. הוא כינס את המועצה הפדגוגית, העביר החלטה שגינתה את התערבותו של משרד החינוך בפרשה זו. "זוהי אחת הנבזויות הגדולות ביותר שנעשתה אי פעם בתולדות החינוך", הכריז אמיר, המורה לביוולוגיה של כיתות השמי"ניות, בנוכחות תלמידים. דעתם של שאר המורים היתה דומה, אם כי מתונה יותר. התלמידים היו ברובם בעד ההוראה החדשה. לגבי טליה, לא היה ספק לכל התלמידים כי לפניהם מקרה של העדפה מכוננת ובלתי צודקת: "טליה נהנתה כל השנים מיחס מיוחד — שרק אלמדים מצטיינים נהנים ממנו — למרות שהיתה נחשלת בלימודיה." בשיחה עם כתב העולם הזה הכחישה משפחת דיסקין כאלו התערבה פולה בענין: "היא רק צלצלה למנהל בית-הספר, לא למשרד החינוך. אנתנו בעצמנו פנינו לקלעי. עשינו כל מה שהורים אחרים היו עושים למען בתם. איך יתכן שאחרי 12 שנות לימוד בבית-הספר יוכל המנהל לסרב לה? עמיד לרשות בתי כסא ושולחן לבחינות הבגרות?" שאל האב.

"דיונים וחילוקי דעות על הנוהג הזה קיימים במשרד זה שנים. בבירור זה עם הפקידים הבכירים בחנתי מחדש את הנימוקים בעד ונגד קיומו של הנוהג והחלטתי, בהמשך למגמה שנסתמנה כבר בשנת 1954, לבטל את הנוהג כליל החל משנת לימודים זו." הסביר שר החינוך זלמן ארן, בתשובה לשאלתה שהזמנה על ידיו שבוע שעבר אצל הכ"ת מפא"י דבורה נצר.

היה זה צעד חיובי מצד משרד החינוך, שביטל בצורה זו את הנוהג הנפסד אשר היה קיים עד אז ואשר מניעיו העיקריים היו מסחריים. אולם הוא פתח פתח למחשבות עגומות על דרכי הפעולה של המנגנון הממשלתי.

מטלפנת בן-גוריון
— אשת ראש-הממשלה שגתה

מנהל טוכמן
— האזרחיית בן-גוריון צדקה